

ja distsiplineeriv funktsioon. Ja kui vabastav on jõuda tasemeni, kus vorm ei ole enam ülesanne ega piirang, vaid võimalus!

Kui vorm enam ei piira, algab loomine. Tants on kahtlemata võimas ja tõhus väljendusvahend nii kunstivormina kui ka harrastus- või isegi meelelahutustasandil. Pole ju ükski pidu lõpuni hea, kui ei saa tantsida. Tantsimine vabastab pingeid, lõhub ühiskondlikke barjääre ja annab võimaluse kehakeelel kõnelda. Ka professionaalsel tasandil võib tantsija isegi nii tinglikus ja reguleeritud žanris nagu klassikaline ballett, tunda väljendusvabadust, kui ta valdab oma keha ja tantsutehnikat tasemel, mis lubab tal unustada liigutuste sooritamise vaeva. Nõutav vorm saab tema omaks ning ta tunneb end seda kasutades vabalt, on võimeline end selle keerulise liikumiskeele kaudu väljendama.

Tantsusammude meeldejätmise on võrreldav luuletuste pähe õppimise või matemaatiliste tehete lahendamisega – see arendab aju. Kusjuures areneb info mälu talletamise efektiivsus, aga ka tähelepanu, keskendumisvõime ja kannatlikkus. Peale selle saab selgeks asjaolu, et töökus (harjutamine, kordamine) viib lõpuks alati sihile.

Need on vaid mõned mõtted tantsu kasulikkusest ja kasutusvõimalustest. Louis XIV ajastu ühiskonnakorraldust kinnitavat või suunavat kohustuslikku õukonnatantsu taaslustama ei kutsu, ent tantsu potentsiaalile tänapäeva inimese hariduses soovin osutada küll. Oma kehast ja selle hoiakust teadlik, liikuv ja terve, oma arengut teadlikult suunav, töökas, loova mõtlemisega ning kaaslastega arvestav inimene võiks olla meie ühiskonnas tavaline nähtus. Läbimõeldud tantsuhariduse abil võiksime selleni jõuda. Soovin väga, et riiklikul ja institutsionaalsel tasandil hakataks tantsu nägema liikumiskultuuri olulise osana, tõhusa vahendina kultuursete ja tervete inimeste kultiveerimisel. Ja et tantsuvaldkonna tegelased ise hakkaksid kuulutama tantsimise häid külgi, mida me kõik kogeme ju kogu aeg.

Kui artikli alguses mainitud laps tahab teada, kas elukutselisele balletiartistile meeldib tantsida, siis minu vastus on kindel „jah“. Ärgitan teda ja kõiki teisi tantsimist harrastama ja armastama. Mul on nelja-aastane poeg, kelle esimeseks trenniks valisin just tantsu, mis annab talle huviharidustekonnal võimalikult mitmekülgse stardi. Kui te ei ole veel ühtegi tantsutundi jõudnud, siis proovige ära. Võidab nii keha kui ka meel, võib-olla isegi meie kultuur ja ühiskond laiemalt.

Triinu Upkin on Eesti rahvusballeti tantsija ja Eesti balletiliidu juhatuse esimees.

Lipamäe noor Vanapagan

Kui romaanis „Lipamäe“ kõlavad mitmeski detailis nostalgilised noodid, siis lavastuses on need märksa mitmetähenduslikumad, kujundlikult rikkamad.

Temufi „Maakas“, autor Wimberg, lavastaja ja dramatiseerija Peep Maasik, kunstnik Reet Aus, helilooja Martin Aulis. Mängivad Silver Kaljula, Jaan Rekkor, Lauri Kink, Klaudia Tiitsmaa jt. Esietendus 5. VIII Olustvere mõisatalli hoovis.

ENN SIIMER

Maakoht, kõik on vanad, noored on ära linna läinud, uudised on ju teil seal linnas.

Vaat see prouda Roskvist on surnud, siis konjakitaat on surnud, veltveebel on surnud ka.

... aina surevad üksteise võidu.

Tõnu Tepandi „Kiri kodukandist“

Wimbergi debüütromaan „Lipamäe“ (alapealkirjaga „Kaaruka küla“, 2002) ei ole teatri tarvis kergete killast. Seal segunevad realistlikud ja mõttekujutuslikud arenguliinid: kord tuleb see meelde Kiviräha „Rehepappi“, siis jälle Bulgakovi „Meistrit ja Margaritat“. Silmade tagune maailm; kirikuõpetaja, Kaaruka küla inimesi hirmuvalitsuse all hoidev ja maaelu hävitav demon; kurat, kes kutsub rahvast kirikuõpetajaga võitlema, ja veel teisedki fantastilised olendid loovad romaanis poeetilise tausta poisipõlvest kuni tänapäevani tegutsevale peategelasele.

Selle kõik teeb erilisel koitvaks Roosna-Alliku ümbruse külade ja talude nimetamine, kusjuures (nii saan mina aru) vaid Lipamäe on väljamõeldud. Kõik need Esnad ja Kaarukad, nagu ka Ämbra kirik (praegu, tõsi küll, kannab see Järva-Petri kiriku nime) on olemas, kuid kas just külaelu ja inimesi hävitava õpetajaga, on omaette küsimus. Tõsiasi on siiski see, et viimaste aastakümnete jooksul on elu ja inimesed sealt kandist tõepoolest kadunud.

Kuidas seda „Lipamäe“ keerulise struktuuriga romaani koitvalt ja teatraalselt lavale tuua, teab vaid vanajumal ise. Temufi, 2017. aastal tegevust alustanud sõpruskond, on spetsialiseerunud suvelavastustele, ent pakub ka mitut sorti videoteenuseid. Kuna nende teenuseid on ostnud presidendi kantseleigi, võib seda ilmselt võtta kui kvaliteedimärki.

Temufi neljast varasemast lavastusest olen näinud kahte. Dramatiseerinud on need kogenud autorid Urmas Lennuk ja Ott Kilusk. Esimene, 2017. aasta „Lembitu – kuningas ilma kuningriigita“ Lõhavere linnamäel, pean tunnistama, valmistas pettumuse, jättis kunstiliselt kahvatu mulje. Võib-olla oli selles oma osa ka kõrgele kruvitud ootustel, sest

Ikka ja jälle peab linnapoiss Jaak (Silver Kaljula) alla vanduma maatüdruk Evelini (Klaudia Tiitsmaa) südikusele.

Kirke Kuiv

ettevõtmine torkas silma mastaapsusega: hiilgavalt turundatud ja suurejooneliselt ette valmistatud suvelavastus oli kohale meelitanud suure hulga vaatajaid (igal etendusel tuhatkond – ja seda kõrvalises maakohas), võimsad massistseenid ja suur hulk teistest teatritest kutsutud näitlejaid. Ja selle kõik oli korraldanud peaaegu tundmatu kolme-nelja liikmega näiteseltskond, kes polnud Viljandi kultuuriakadeemiat veel lõpetadagi jõudnud. Kui pidada tulemuseks vaatajate arvu ja pompoossust, siis oligi see suurepärase, ent sellest ma siin ei räägi.

See-eest oli nende teine suvelavastus, 2018. aasta „Toomas Nipernaadi“ Tori lähedal Linnamehe puhkekeskuses, hoopis teine tubakas. See polnud küll nii mastaapne, kuid see-eest kompaktne ja terviklik, kunstiliselt värske ja kaasahaarav, kindlasti õnnestunud kohavaliku, oskusliku dramatiseeringu ja lavastuse, ent eeskätt oivaliste näitlejatööde, Päärü Oja ja Ursula Ratasepa panuse tõttu.

Mida oodata „Lipamäe“ dramatiseeringult, mis on saanud pealkirjaks „Maakas“? Vihjab justkui tänapäevale ja eriti just pandeemiatõrjumustes linnainimeste seas populaarseks saanud maalekolimise teemale. Sellele vihjab ka lavastuse Raivo Trassi häälega sisse-mängitud treiler.

Olgu ära öeldud, et dramatiseering, mille on seekord teinud Temufi juht ja „Maaka“ lavastaja Peep Maasik, on igati professionaalne ja annab võimaluse

just teatraalsete vahenditega teha vabaõhulaval seda, mis kirjanduses on ilmvoimatu. Muidugi, sellist leksikat ja ortograafiat, nagu seda näeb Wimbergi romaanis, näitlejate kõnes edasi juba ei anna, kuigi kohati on selle mõju tunda.

Meie silme all võimendavad näitlejate mäng ja ka muud teatraalsed vahendid (nii muusika kui ka lavakujundus on lavalise terviku teenistuses) väärtusi, mida romaani lugeja võib vaid oma kujutlustes aimata, olenevalt muidugi lugejast. Näib, et Peep Maasik on seda lugenud hoopis teiste silmade ja rõhuasetustega kui romaani autor. Jah, muidugi, on ju ka siin linnainimese maalekolimise teema. Kuid on see siis peamine?

Mulle näib, et vähemalt teises vaatuses saab ülekaalu hoopiski huvitavam ja üldistusjõulisem teema, mis on seotud noore kangelase elus hakkama saamisega, võitlusega minnalaskmise vastu, eneseteostuse ja -ületusega, mis sunnib vastu hakkama maad laastavale kirikuõpetajale. Siin on (romaanis) kuradike peidus peategelase enda hinges, võrreldes romaaniga on kirikuõpetaja religioossus siin tagaplaanil. Lauri Kingu libekeelne ja kokutav kirikuõpetaja tõuseb justkui üldise entroopia tasemele, sümboliseerides igasugust kaost ja minnalaskmist. Ta on tõeliselt demonlik kuju, kes lõhub ja hävitab elu maal.

Järg pöördel.